

DESPRÉS DE LES ELECCIONS, REFERÈNDUM

Antoni Castells,

PRESIDENT DEL CONSELL ASSESSOR DE LA
FUNDACIÓ CATALUNYA EUROPA

Després del fracàs del procés estatutari calia que els ciutadans de Catalunya s'expressessin sobre les relacions entre Catalunya i Espanya. Ho han fet a través d'unes eleccions al Parlament de Catalunya. No és suficient, ni és la millor via. Queda pendent un referèndum amb totes les de la llei. Però encara que no sigui suficient, aquestes no han estat unes eleccions més i ara cal saber llegir atentament els resultats, per treure'n les conseqüències apropiades.

Les eleccions del 27 de setembre han suposat una victòria indiscutible de les candidatures independentistes. Han aconseguit una majoria absoluta d'escons, i encara que no han arribat al 50% dels vots, el 47,8% obtingut, i en unes eleccions amb una participació de més del 77%, no admet dubtes sobre el signe del resultat electoral. No hi ha hagut una majoria absoluta de votants a favor de les candidatures independentistes (Junts pel Sí i CUP), però encara n'hi ha hagut menys a favor de les candidatures contràries a la independència (PSC, Ciutadans i PP). Per primer

cop en cent cinquanta anys, l'independentisme irromp com a força majoritària en el corrent central del catalanisme polític.

Ara bé, els resultats també ens diuen més coses. Per primera vegada, la dreta espanyolista té 36 escons al Parlament de Catalunya i per primera vegada, també, el primer partit en moltes poblacions de la Barcelona metropolitana, no és l'esquerra catalanista (el PSUC i el PSC d'ahir), sinó una dreta espanyolista d'origen inequívocament lerrouxista, com és Ciutadans. És a dir, una dreta que neix políticament amb l'únic objectiu de fer un problema polític del tema de la llengua.

El fet és que l'acceleració del procés nacional i l'emergència de la independència com a projecte hegemònic han conduït a una inqüestionable polarització del mapa polític, i al progressiu desplaçament de partits, com el PSC, que havien contribuït de manera determinant a eixamplar la base social del catalanisme polític. És per aquest motiu que per llegir correctament els resultats cal preguntar-se si l'independentisme té prou força per continuar avançant amb el full de ruta que havia proposat, o bé hauria de dedicar una estona a reflexionar sobre quins són els objectius immediats que cal plantejar i la millor estratègia per assolir-los.

En primer lloc, cal tenir clar l'objectiu immediat, que hauria de ser el referèndum, també per a les

Les eleccions no han estat suficients, ni la millor via, per tal que els ciutadans s'expressessin. Queda pendent un referèndum.

candidatures independentistes. No només perquè és un pas obligat per assolir la independència, sinó perquè és aquell en què som més forts. El referèndum és un objectiu difícilíssim, no ens enganyem, un objectiu que no seria possible ni tan sols plantejar en molts dels països del nostre entorn. Ara bé, tenim un conjunt de circumstàncies favorables. Primera, i no menor, el suport expressat reiteradament, amb vots i mobilitzacions, d'un 80% de la societat catalana. Segona, els antecedents de dos països tan civilitzats com Canadà, amb Quebec, i el Regne Unit, amb Escòcia. I, finalment, el fet que, com han assenyalat experts constitucionalistes i el mateix Tribunal Constitucional, la democràcia espanyola no és una democràcia militant, res no és intocable, incloent-hi la unitat d'Espanya i la sobirania nacional. Dins de la Constitució hi té cabuda tota iniciativa política tendent a defensar el seu canvi (com ho seria una consulta per conèixer l'opinió dels ciutadans de Catalunya).

Avui cal redefinir entorn del referèndum l'objectiu immediat de país i eixamplar el bloc central del catalanisme polític amb aquelles forces que li donen suport. Aquest bloc ha d'aplegar els que ja estan clarament per la independència amb altres que encara pensen que és possible trobar una fórmula d'encaix de Catalunya amb Espanya. Uns i altres haurien d'estar units per l'objectiu del referèndum.

Uns, els favorables a la independència, perquè és la victòria en un referèndum el que legitimaria realment aquesta opció. I perquè, en tot cas, només després del fracàs definitiu d'aquest objectiu, hauran acumulat prou força, s'hauran carregat suficientment de raons i hauran eixamplat prou la seva base, per poder guanyar la batalla de la independència. Per això, podríem afirmar, amb prou arguments, "si vols la independència, defensa el referèndum". I els altres, partidaris encara d'alguna forma d'encaix amb Espanya, perquè només davant de la inevitabilitat d'un referèndum en el qual, si no hi ha alternatives mínimament satisfactòries damunt la taula, el sí a la independència tindria serioses opcions de guanyar, només en aquest cas, és possible que

Les actuacions unilaterals només són aconsellables si es donen dos requisits indispensables: un ampli seguiment intern i un notable reconeixement extern.

l'estat espanyol estigués disposat a negociar i a proposar alguna fórmula de solució del problema que no fos un pur canvi cosmètic. És per això que també podem dir, amb fonament, "si vols la tercera via, defensa el referèndum".

El segon punt a plantejar és l'estratègia per assolir aquest objectiu. Aquesta batalla no es guanyarà amb actuacions unilaterals. Va ser un error emprendre aquest camí l'any 2012, quan el pacte de govern entre CiU i ERC per a la investidura del president Mas va comportar el compromís de fixar una data i una pregunta abans del 31 de desembre de 2013. I va ser un error, perquè significava situar el procés en la via de les actuacions unilaterals i els fets consumats. Era oblidar la topografia bàsica del conflicte, que ens diu que aquesta batalla no la guanyarem convenent-nos a nosaltres mateixos de la necessitat d'assolir els objectius més ambiciosos, sinó fent les coses de la manera adequada per inclinar a favor nostre la relació de forces amb l'adversari real, el que està a l'altre costat de la taula, que no és altre que l'estat espanyol.

Ara pot succeir el mateix amb el full de ruta pactat per la candidatura guanyadora de les eleccions, que ens pot portar, un pas darrere l'altre, un cop esgotats els objectius intermedis i complerts els terminis, cap a l'única sortida d'una declaració unilateral d'independència. Està clar que davant d'un conflicte prolongat i constatada la nul·la voluntat de l'altra part per trobar una sortida negociada en el marc de la legalitat (o de la seva reforma) no es poden excloure les actuacions unilaterals. Però aquestes actuacions només es poden plantejar si suposen un pas endavant, no un pas endarrere; si reforcen les nostres posicions,

no si les afebleixen; si un cop realitzades, no es queden en una pura proclamació virtual, sense cap efecte sobre la realitat.

Això significa que les actuacions unilaterals només són aconsellables si es donen dos requisits: un ampli seguiment intern; i un raonable reconeixement extern. I per assolir aquests dos requisits és indispensable guanyar la batalla de la credibilitat de la voluntat de pacte i de diàleg, especialment davant de la comunitat internacional. Estem davant d'una maratón, no d'un *sprint*, d'una batalla de resistència, que guanyarà qui cometi menys errors i en faci cometre més a l'altre. I abans d'emprendre qualsevol iniciativa hauríem de tenir present constantment que la nostra força es fonamenta en la voluntat negociadora per trobar una sortida política a un conflicte plantejat en termes escrupolosament democràtics, davant del tancament, la intransigència i la incapacitat de les institucions de l'estat.

Octubre de 2015

Estem davant d'una maratón,
no d'un *sprint*; d'una batalla de
resistència, que guanyarà qui
cometi menys errors i en faci
cometre més a l'altre.